

**STICHTING TOT ONTWIKKELING
VAN KOMGRONDENGEBIEDEN**

Overzicht der werkzaamheden

in het jaar 1953

STICHTING TOT ONTWIKKELING VAN KOMGRONDENGEBIEDEN

OVERZICHT DER WERKZAAMHEDEN IN HET JAAR 1953

1. DE ORGANISATIE

Op 29 April werd door Ir H. T. Tjallema, Directeur van de Akker- en Weidebouw, het Bestuur van de **Stichting tot Ontwikkeling van Komgrondengebieden** geïnstalleerd in aanwezigheid van de heren J. Roseboom, J. G. de Leeuw en N. Eikelenboom, namens de Gelderse Komgronden Commissie en de heren G. J. Delen en A. J. Peters namens de Stichting „Maaskants Welvaren“. Tot Voorzitter werd benoemd de heer C. Boudewijn, tot Secretaris Ir L. J. A. de Jonge.

Door het in werking treden van de **interprovinciale Stichting** is de samenwerking met het Ministerie enerzijds en de regionale Commissies en Stichtingen anderzijds geregeld. Het Rijk werkt met de interprovinciale Stichting, draagt hieraan de uiteindelijke verantwoording op en kent er de geldmiddelen aan toe. De interprovinciale Stichting werkt op haar beurt met de regionale organen, dit zijn momenteel de Gelderse Komgronden Commissie en de Stichting „Maaskants Welvaren“. Door het toetreden van nieuwe organen uit deze of andere provincies kan een uitbreiding van het Bestuur plaats vinden, doch dit behoeft niet tot wijzigingen in de opbouw te leiden, zodat gezegd kan worden dat met de instelling van de centrale Stichting de opbouw van de organisatie zijn beslag heeft gekregen.

Verder werd besloten naast de Gelderse Komgronden Commissie een Stichting tot Ontwikkeling van Komgrondegebieden in Gelderland in het leven te roepen voor zakelijke doeleinden, aangezien de Gelderse Komgronden Commissie geen rechtspersoonlijkheid bezit.

Voor de Utrechtse en Zuid-Hollandse kommengebie- den bestaan plannen om tot regionale samenwerking te komen, welke organen zich t.z.t. bij de interprovinci- ale Stichting kunnen aansluiten.

2. PRACTISCHE WERKZAAMHEDEN

a. Graslandverbeteringsplan

Aan het plan, waarvan het doel is om door middel van een doelmatige exploitatie het grasland op een hoger peil te brengen, waarbij het zwaartepunt ligt op de bemesting, de verzorging en het gebruik, werd in het afgelopen jaar een bredere basis gegeven. In 1952 was alleen in het Consulentenschap voor Zuidelijk Gelderland het graslandverbeteringsplan in uitvoering, doch in 1953 werden ook komkleigraslanden in de consulent- schappen Noord-Oostelijk Noord-Brabant, Midden Noord-Brabant en Zuidelijk Zuid-Holland in het plan be- trokken, resp. in de gebieden Brabantse Maaskant, de Diezemonding en Asperen-Heukelum-Spijk. Hierdoor steeg de deelname van ± 350 ha in 1952 tot ± 1150 ha in 1953.

De Gelderse voorwaarde, dat alleen grasland in ver- kavelde gebieden in aanmerking kan komen, werd in de andere gebieden niet gesteld.

De verdeling van de deelnemers en de oppervlakte in elk der vier gebieden per 1 September 1953 is in

onderstaande tabel weergegeven.

	Deelnemers	Ha
Zuidelijk Gelderland	219	787
Noord-Oostelijk Noord-Brabant	94	235
Midden Noord-Brabant	34	53
Zuidelijk Zuid-Holland	24	54
	<hr/>	<hr/>
	371	1129

Voor het komende jaar bestaat ook in de provincie Utrecht belangstelling voor het plan. In de andere gebieden zal slechts een geringe uitbreiding plaats kunnen vinden, zodat in 1954 op een totale deelname van ± 1500 ha kan worden gerekend.

In de praktijk begint het graslandverbeteringsplan goede resultaten af te werpen. De deelnemende boeren zien na 2 jaar zeer goed de voordelen in van een intensieve exploitatie en zijn doorgaans zeker van plan op deze wijze voort te gaan. Uiteraard moeten moeilijkheden en tegenslagen worden overwonnen, evenals veel onkunde t.a.v. de moderne graslandexploitatie.

Het uitgangspunt van het graslandverbeteringsplan is immers de verst afgelegen percelen grasland, die daardoor ook vaak in de meest verwaarloosde toestand verkeren, op hoger peil te brengen. Het is vanzelfsprekend dat in een of twee jaar tijds de slechte grasmat, met een slechte bemestingstoestand samen gaand, niet is omgezet in een grasmat met een goede hoedanigheidsgraad. Hier zullen verscheidene jaren over verlopen. Doch door de betere bemesting, verzorging en gebruik is reeds vrij algemeen een grote vooruitgang verkregen.

b. Boerderijenbouw in de kommen

Het jaar 1953 zal voor het werk van de Stichting tot Ontwikkeling van Komgrondegebieden geboekstaafd

blijven als het jaar waarin met de bewoning van de kommen een aanvang kon worden gemaakt.

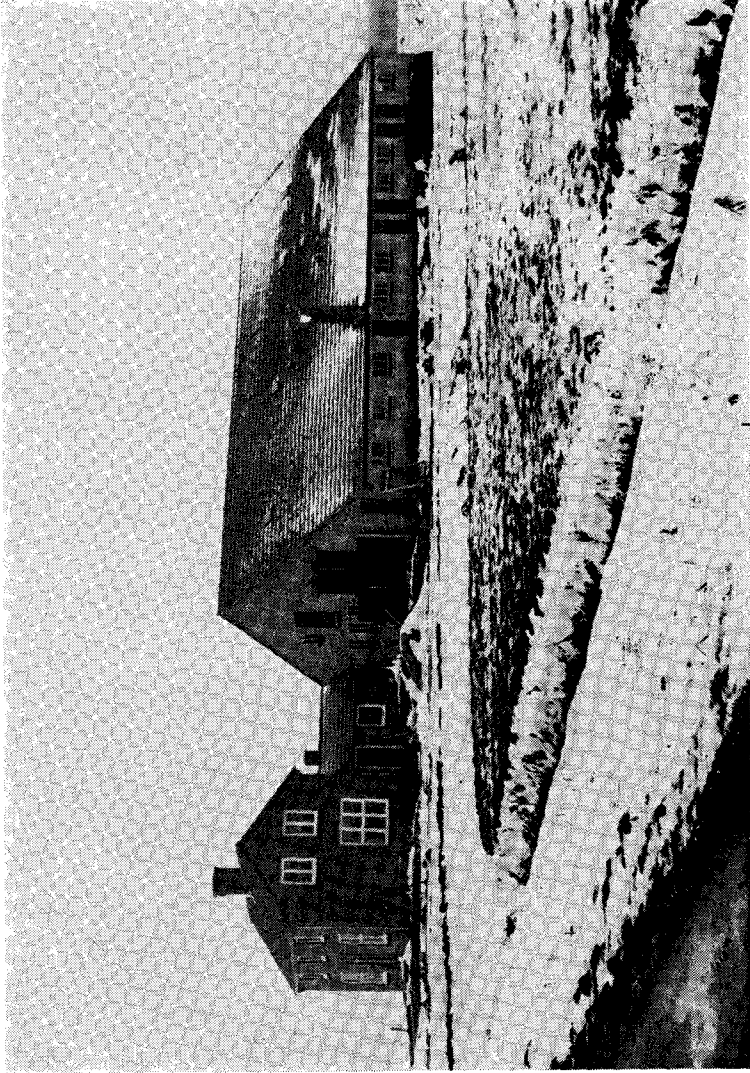
De Commissie Subsidiëring Boerderijenbouw heeft nl. besloten voor de bouw van 60 boerderijen in de ruilverkaveling Maas en Waal-West gelden te reserveren d.w.z. dat max. 40⁰/₀ van de bouwkosten wordt gesubsidiëerd¹⁾. Deze boerderijen zullen in een tijdvak van 4 jaar gebouwd kunnen worden, waarbij voor 1953 het aantal op 15 werd gesteld. Inmiddels werd met de bouw van deze 15 boerderijen begonnen. Bovendien werden reeds 6 van het kwantum voor 1954 aanbesteed. De belangstelling van de zijde der boerenbevolking is zeer groot. Honderden belangstellenden bezoeken de in aanbouw zijnde boerderijen.

Om tot een verantwoord plan te komen voor de kolonisatie werd het gehele ruilverkavelingsgebied in volgorde van de hoedanigheid van de grond verdeeld in een plan A, B en C.

Onder plan-A worden verstaan de betere gronden bij de dorpen, die in gebruik zijn als bouwland en boomgaard. Momenteel wonen alle boeren in plan-A. Door verplaatsing van boeren uit de dorpen naar de afgelegen kommen, komt hier grond vrij, die voor de boeren kan worden benut, die in de dorpen blijven.

Het plan-B omvat de hoger gelegen komgronden aan de rand van de kom, die soms in iets betere toestand verkeren dan de meest afgelegen komgronden. Hierop worden nieuwe boerderijen gebouwd die in de plaats komen van bestaande bedrijven in de dorpen (z.g. verplaatsingsgevallen). De bedrijfsgrootte loopt van 10—25 ha uiteen. In plan-B wordt dus de grond gegroepeerd rondom de nieuwe boerderijen, welke laatst met gemiddeld 38⁰/₀ subsidie worden gebouwd. De be-

¹⁾ Inmiddels is goedkeuring verkregen op het oorspronkelijk voorgestelde aantal van 90 boerderijen.

De kom wordt bewoond

drijven zullen gemiddeld voor 70% uit pachtgrond bestaan.

Het plan-C omvat de slechtste, meest afgelegen gedeelten van de kom en beslaat momenteel een gebied van 300 ha. Deze grond, die beschikbaar komt voor bedrijven van jonge geselecteerde boeren uit de streek, werd vrij gemaakt door grondaanwinst en grondaankoop. Ook is van oudere boeren pachtgrond aangetrokken. Deze oppervlakte wordt beschikbaar gesteld ten behoeve van zoons voor een nieuw bedrijf. Tevens zal de overblijvende grond van deze oudere boeren beter gegroepeerd in plan-A komen te liggen.

De bedrijven in plan C, die gemiddeld 15 ha groot zullen worden, worden eigendom van de boeren. Om de jonge boeren op een redelijke basis te laten beginnen worden de gronden in plan-C met subsidie van de Cultuurtechnische Dienst, de Stichting tot Ontwikkeling van Komgrondengebieden en het Provinciaal Bestuur van Gelderland ontgonnen.

Ook voor de verplaatsingsgevallen in plan-B is inmiddels een gedeeltelijke herontginning der slechtste gronden noodzakelijk gebleken.

c. Herontginning van komgronden

In 1953 werd reeds \pm 150 ha in plan-C ontgonnen. In 1954 zullen deze werkzaamheden worden voortgezet. Voorts werd de mogelijkheid onder ogen gezien om ook de bedrijven in plan-B door een gedeeltelijke herontginning met subsidie een betere financiële basis te geven. Verwacht wordt, dat deze pogingen succes zullen hebben.

Toen in 1953 met de herontginning van 150 ha werd begonnen moest er rekening mee worden gehouden dat het bewerken en opnieuw inzaaien van grasland uiterlijk begin September zijn beslag diende te krijgen. Om deze reden werd op 20 juli met de drainage van 72 ha

grasland begonnen. Na het draineren werden in totaal 12 ha grasland geheel gewoeld, van de overige 60 ha alleen de greppels.

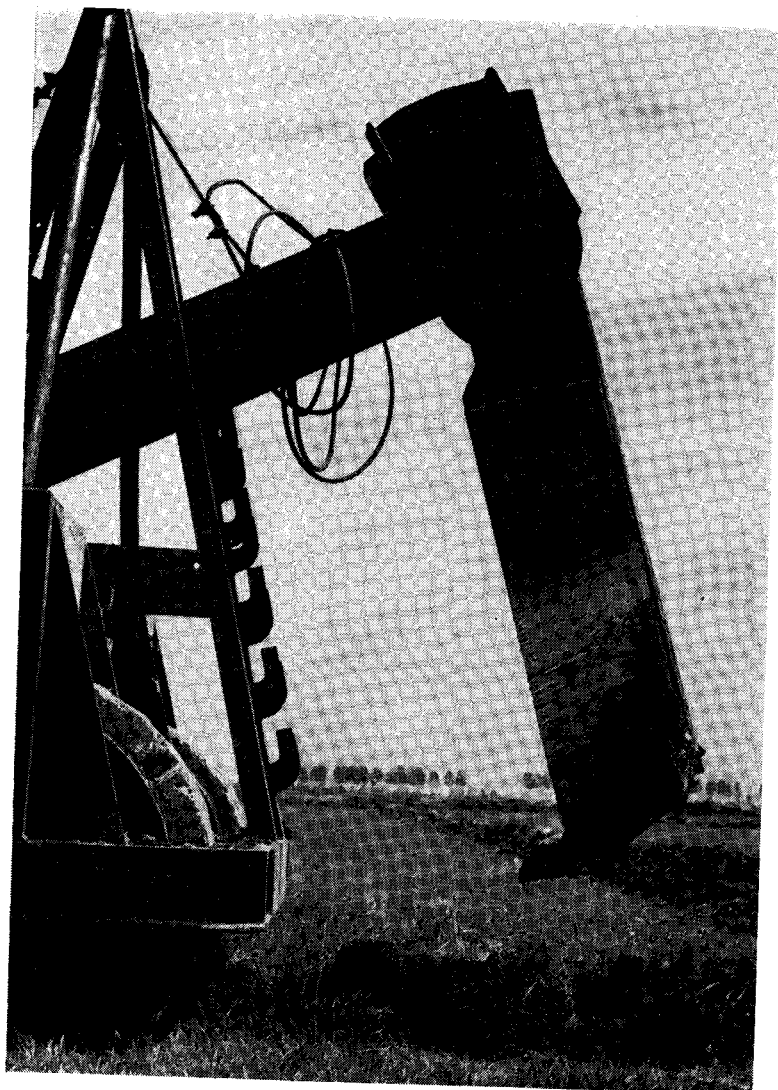
Bij het opstellen van de begroting was er van uit gegaan, dat de oude graszode het beste kon worden vernietigd door de zode kapot te frezen. Het is echter al spoedig gebleken, dat deze methode in de praktijk moeilijk uitvoerbaar was door de zwaarte van de komklei, vooral als deze in de zomer bikkelhard is. Om deze reden moest naar een andere werkmethode worden gezocht, waarbij tenslotte de volgende methode werd aangehouden.

Ploegen met een 2-schaar stoppelploeg, eenmaal overlans en eenmaal overdwers bewerken met de achter elkaar gekoppelde stoppelschijvenploeg en schijveneg en daarna al naar gelang van de omstandigheden 1, 2 of 3 x frezen. Voor en tijdens de bewerkingen werd nog bemest, zodat in volgorde van uitvoering de volgende stadia kunnen worden onderscheiden.

- a. schuimaarde strooien à 10 ton/ha (voor grasland)
- b. draineren
- c. woelen van 12 ha geheel + van 60 ha alleen de greppels
- d. zaaibed maken
- e. tijdens het zaaibed maken werd 1000 kg super/ha gestrooid en ingewerkt
- f. inzaaien van het graszaad met de Brillion-zaaimachine en aandrukken met een zware rol
- g. strooien van 100 kg kalkammonsalpeter/ha.

Het volgende graszaadmengsel werd ingezaaid.

- 15 kg Engels raaigras (incl. weidetype)
- 8 kg Engels raaigras (incl. hooitype)
- 4 kg ruwbeemdgras
- 3 kg veldbeemdgras
- 4 kg Timothee (hooitype)
- 1 kg witte weideklaver (org.)
- 4 kg cultuurklaver (incl. landras)

Woelen van komgrond

Na het grasland werd \pm 65 ha bouwland bewerkt. Er werd zowel gedraineerd als gewoeld, dit laatste tot een diepte van 60 à 70 cm. De schuimaardegift werd voor het eerste jaar op 15 ton per ha bepaald, uitgezonderd de percelen, waarop het volgende jaar bieten zullen worden verbouwd, die direct de volle 30 ton ontvingen.

Aan het zeer fijn verdelen van goede droge schuim-aarde dient grote aandacht te worden besteed, wil voldoende werking kunnen worden verwacht.

3. HET SOCIAAL-CULTURELE WERK

Het motief de werkzaamheden van de Stichting uit te breiden met een sociaal-culturele sector is gebaseerd op de vrees, dat technische verbeteringen alleen niet geheel tot de gewenste resultaten zullen leiden. De bevolking dient mentaal te worden voorbereid en vertrouwd te worden gemaakt met de vaak ingrijpende wijzigingen in de bestaande levenssfeer. De technische werken moeten als een noodzakelijk en gewaardeerd streven worden gezien. Thans is het zo, dat de bevolking de draagwijdte van de in uitvoering zijnde millioenenwerken nog onvoldoende beseft.

Om de belangstelling van de jongeren te winnen, werden in de herfst van 1953 op 10 verschillende plaatsen in Zuidelijk Gelderland voorlichtingsavonden voor onderwijzers georganiseerd in samenwerking met de onderwijzersorganisaties. Het programma bestond steeds uit een technische en een sociale voordracht, in vele gevallen uitgebreid met projectie.

Gebleken is, dat de onderwijzers in gebieden waar verschillende grote werken in uitvoering zijn of reeds werden uitgevoerd, een relatief grotere belangstelling hadden dan in andere delen. Overigens zijn de

Komgrondenvrouwendag

avonden zeer geslaagd te noemen. In totaal werden \pm 280 onderwijzers bereikt.

In verschillende gebieden werd samenwerking gezocht met vrouwen, die plaatselijk of in verenigingsverband een vooraanstaande plaats innemen, om te komen tot komgrondendagen voor vrouwen. Op 9 December werd de eerste van deze dagen in Zaltbommel gehouden waar \pm 200 toehoorders aanwezig waren. Hier werd door de Secretaris gesproken over het technisch aspect van het komgrondenvraagstuk, door de heer J. Roseboom over het onderwerp: „Wat gebeurt er in deze streek“, terwijl Mevrouw Prof. Dr C. W. Willinge Prins-Visser sprak over „De huishouding, het bedrijf van de vrouw in onze tijd.“

Elders zijn dergelijke dagen in voorbereiding.

Met de Stichting ter Bevordering van de Welvaart in de Bommelerwaard en de Stichting tot Bevordering van de Welvaart in de West-Betuwe werd contact opgenomen in verband met de vacature van secretaris van deze beide lichamen. Sedert 1 September worden deze secretariaten door het algemeen secretariaat van de Stichting tot Ontwikkeling van Komgrondegebieden waargenomen. De Sub-Commissie voor Culturele en Maatschappelijke Vraagstukken uit de Gelderse Komgronden Commissie en de Welvaartstichtingen streven naar een vorm van samenwerking, waarbij de bezetting van de beide secretariaten der Welvaartstichtingen geschiedt door krachten met een middelbare opleiding, welke op steun kunnen rekenen vanuit het sociologisch centrum der Komgronden Stichting door middel van het verrichten van onderzoek, het geven van adviezen, hulp bij de uitvoering van grote projecten, administratieve hulp en van financiële bijdragen.

In het Land van Maas en Waal en de Oost-Betuwe wordt de oprichting van Welvaartstichtingen gestimuleerd.

De Sub-Commissie voor Culturele en Maatschappe-

lijke Vraagstukken werd uitgebreid met de districtsleidsters van het Maatschappelijk Werk in het gebied. Uit dit contact is o.a. een plan voortgekomen om voorlichting te geven aan de toekomstige bewoners van de nieuwe boerderijen t.a.v. de woninginrichting en de bouw van het woonhuis.

4. HET LANDBOUWKUNDIG ONDERZOEK

Het is niet eenvoudig gebleken uit de veelheid van problemen, die in de komgrondengebieden nog om een oplossing vragen, de kernpunten te lichten en tot een rationeel en uitvoerbaar onderzoek-programma te komen.

Dit is de reden geweest, dat moest worden gezocht en getast naar de richting, die voor de toekomst de meeste kans van slagen biedt. Thans is een richting gekozen, zodat het onderzoek zich zal kunnen gaan ontploien.

Als basis voor het onderzoekprogramma is gesteld een betere waterbeheersing en de daarmee samenhangende factoren.

Naast deze betere waterbeheersing kunnen bepaalde bedrijfsverbeteringen, zoals zodeverbetering en eventueel diepploegen, een flinke stap in de goede richting betekenen.

Er is van uitgegaan, dat het onderzoek zoveel mogelijk moet worden geconcentreerd. Hierbij is in de eerste plaats voor het fundamentele onderzoek gedacht aan de **proefboerderij**, die in de Bommelerwaard zal worden gesticht en waarvan een **grondwaterstandsproefveld** van 6 ha een onderdeel vormt.

Met de aankoop van gronden voor de proefboerderij is reeds een aanvang gemaakt, terwijl de aanleg van het grondwaterstandsproefveld omstreeks Kerstmis 1953 nagenoeg gereed is gekomen.

Onderzoek van meer regionale betekenis zal worden geconcentreerd op **onderbemalen complexen**, die verspreid over het gebied op de belangrijkste typen komgrond worden of zullen worden aangelegd. Momenteel zijn er 3 complexen in aanleg of worden aangelegd, t.w. in het Hollander Broek onder Elst ter grootte van 9 ha, in de Brabantse Maaskant ter grootte van 12 ha en in de Bommelerwaard ter grootte van 7 ha.

Dit laatste is een uitbreiding van een reeds eerder aangelegd drainageproefveld. Op dit drainageproefveld, waarop buizendrainage en moldrainage op verschillende diepten en afstanden zijn vergeleken, bleek de moldrainage een mislukking te zijn tengevolge van het onwerkzaam worden van de molgangen. Een infiltratieproef op het met buizen gedraineerde perceel met een drainafstand van 10 m en draindiepten van 55, 75 en 100 cm leverde als resultaat op, dat de grondwaterstand gelijk bleef met de slootwaterstand zonder dat een invloed van de 3 draindiepten merkbaar was.

Op een niet gedraineerd perceel lag de grondwaterstand beneden de slootwaterstand en wel dieper naarmate de afstand tot de sloot groter werd.

Het onderzoek op onderbemalen complexen werd gekozen nadat bij een **inventarisatie** van bouwland op komgrond was gebleken, dat de praktijk te weinig mogelijkheden biedt voor een grondig onderzoek naar verschillende ontwateringsmethoden, zoals de invloed van verschillende slootpeilen, al dan niet gecombineerd met een drainage op verschillende afstanden en het mechanisch breken (woelen) van de slecht doorlatende bovengrond.

Uit de inventarisatie is echter wel gebleken, dat op niet-gedraineerde en niet-onderbemalen percelen de grondwaterstand gedurende regenperioden in de winter in de bouwvoor staat. Verder onderscheiden deze percelen zich van gedraineerde en onderbemalen per-

celen door het veelvuldig voorkomen van plassen op het land, laat opdrogen en slechte structuur. Naarmate de grondwaterstand dieper ligt, blijkt de opbrengst hoger te zijn. Het aantal gegevens is echter te gering om daaruit de gewenste grondwaterstand af te leiden. Op onderbemalen bedrijven onder Dalem, waar op 10 m afstand en in verband met de venige ondergrond op ± 60 cm diepte is gedraineerd en de grondwaterstand in winter en voorjaar vrij constant op dit niveau blijft, blijken goede opbrengsten bereikt te kunnen worden (o.a. 4500 kg tarwe/ha).

Verder bleek, dat er geen verschil in ontwatering was tussen een aantal percelen, dat op verschillende afstanden van 8, 14 en 25 m was gedraineerd op een diepte van ± 60 cm. De verklaring hiervoor kan worden gevonden in de grote doorlatendheid van de ondergrond. Terwijl komgrond in de bovenste 50 à 80 cm zeer slecht doorlatend is, is de ondergrond in het algemeen goed doorlatend. Naarmate de doorlatendheid van de ondergrond groter is, kan ook de drainafstand groter zijn. In bovengenoemd geval bleek de doorlatendheid van de ondergrond zo groot te zijn, dat een drainafstand van 25 m inderdaad voldoende was en geen praktisch verschil gaf met de drainafstanden van 8 en 14 meter.

De verschillen in doorlatendheid van de ondergrond kunnen worden vastgesteld met de zogenaamde boorgatenmethode. Afhankelijk van deze doorlatendheid kan de drainafstand worden bepaald, waarbij er rekening mee moet worden gehouden, dat de drains in de goed doorlatende laag worden gelegd. Op deze wijze is in de ruilverkaveling Maas en Waal-West een complex van 150 ha komklei gedraineerd. Alvorens in deze ruilverkaveling met het opnieuw in cultuur brengen van de slechte komgrond werd begonnen volgens de methode die hiervóór werd beschreven, werden op verzoek

van de Plaatselijke Commissie door de Commissie Onderzoek Komgronden richtlijnen gegeven over de te volgen methode.

Voor het gehele complex van 150 ha werd aan de hand van doorlatendheidsmetingen een drainageplan opgesteld dat varieerde van 7,5 tot 35 m afstand en met een draandiepte, die varieerde van 0,90—1,35 m.

Verder werd door het nemen van bouwvoormonsters een volledige indruk verkregen over de bemestingstoestand, de zwaarte van de grond en het humusgehalte. Hieruit bleek, dat de P-citroencijfers van het gehele complex te laag moeten worden genoemd. Het merendeel van de cijfers lag beneden de 10. De K-gehalten waren daarentegen iets gunstiger en lagen merendeels tussen 20—25. Het complex kan over de gehele linie tot komgrond worden gerekend. Wel komt in een deel van het complex een iets lichter grondtype voor. Dit bleek echter ook direct in de praktijk, doordat dit deel overwegend als bouwland in gebruik was. Bij het grasland werd een sterke ophoping van de humus in de bovenste 5 cm van de bouwvoor gevonden, n.l. van 11—20%. In de laag van 5—20 cm was dit percentage reeds teruggelopen tot 6 à 10%. De pH-KCl lag voor het merendeel van de percelen tussen 4 en 5, hetgeen te laag moeten worden geacht. Tijdens het bewerken en het opnieuw inzaaien van het grasland was een goede mogelijkheid aanwezig een schuimaardebemesting toe te dienen en door de bouwvoor te werken.

Aan de hand van een botanische graslandkartering werden de verbeteringsmogelijkheden voor het grasland in het complex nagegaan. In grote lijnen werd het grasland in twee groepen ingedeeld. Onder de eerste groep vielen de percelen die alleen door middel van vernietiging van de oude grasmatten en opnieuw inzaaien waren te verbeteren. Hieronder viel het grootste deel van het complex. Daarnaast was de tweede groep,

waarin percelen vielen met verschillende grassoorten van voldoende en goede kwaliteit. Verwacht werd, dat deze percelen door een behoorlijke bemesting en een goede behandeling binnen enkele jaren tot grasland van goede kwaliteit zouden zijn te maken. (Deze methode komt dus overeen met de werkwijze, die in het graslandverbeteringsplan wordt gevolgd). Door de drainagewerkzaamheden en het woelen bleek het achteraf nodig alle percelen te bewerken en opnieuw in te zaaien, ook de percelen die via een goede graslandverzorging waarschijnlijk op peil zouden zijn te krijgen.

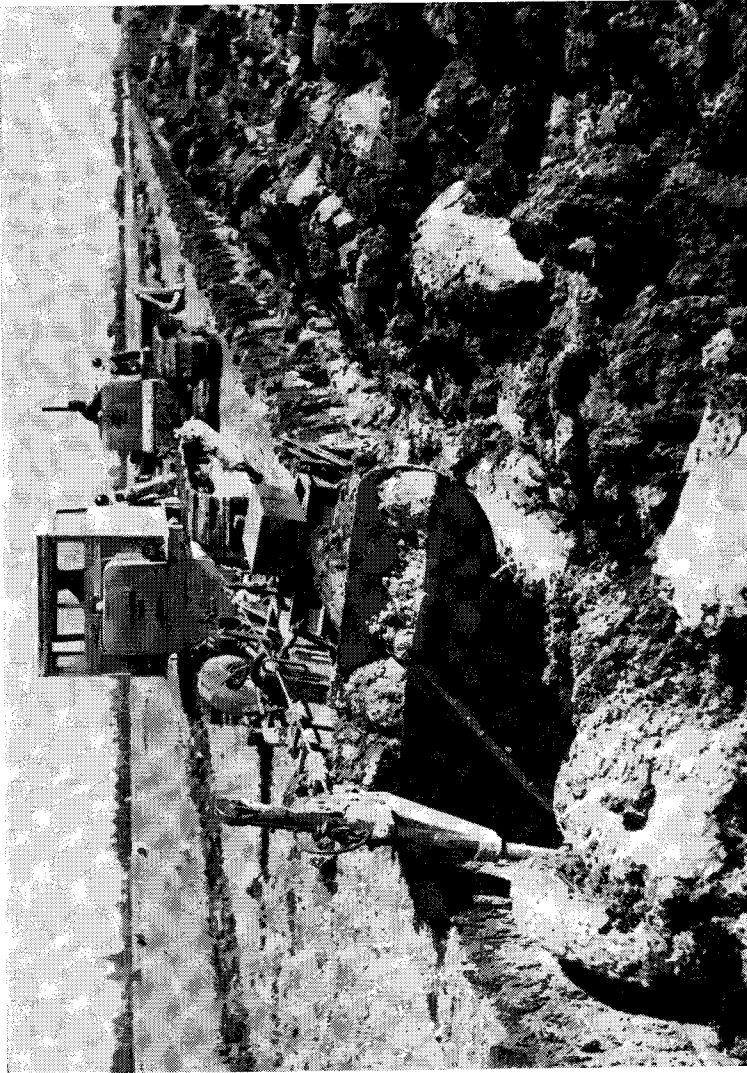
Het **proefplekkenonderzoek**, dat ten doel heeft de invloed van de grondwaterstand op de productie en op de hoedanigheid van komkleigrasland na te gaan, werd in 1953 in de Bommelerwaard en de Tielerwaard op 58 opbrengstveldjes voortgezet. Bij dit onderzoek is intussen het belang van een juiste grondwaterstand bij grasland wel gebleken. In de twee jaar dat het onderzoek thans heeft gelopen, is echter steeds gewerkt met een betrekkelijk droog voorjaar, gevolgd door een zomer met vrij veel neerslag.

In 1953 werden 4 percelen **gediepploegd**, nl. te Bruchem in de Bommelerwaard, Vuren in de Tielerwaard, Jutphaas in het Utrechtse kommengebied en Geffen in de Brabantse Maaskant.

Op de drie eerstgenoemde percelen, waar een komop-stroomruggrond-profiel voorkwam, werd geploegd tot een diepte van 1,15—1,30 m.

In Bruchem werd van het perceel ter grootte van 3,60 ha een oppervlakte van bijna 3 ha gediëpploegd. De oorspronkelijke bouwvoor met een zwaarte van 67—74% afslibbaar werd vervangen door een bouwvoor met minimaal 24% afslibbaar en een CaCO_3 -gehalte van $\pm 15\%$.

In Vuren werd van een perceel ter grootte van 1,5 ha $\pm 0,5$ ha gediëpploegd. Door de langgerekte vorm van

Bovenploegen van kalkrijke lagen

het perceel zijn verhoudingsgewijs grote wendakkers blijven liggen. Het percentage afslibbaar werd teruggebracht van 60 à 70% tot 30 à 40%. Het CaCO_3 -gehalte in het gediëpploegde gedeelte bedroeg 10% of meer.

In Jutphaas werd van een perceel ter grootte van ruim 4 ha bijna 3 ha gediëpploegd. Op enkele plaatsen werd zeer lichte grond bovengebracht, nl. met 10% afslibbaar. Verder liepen dwars over het perceel twee slenken, die tot op grotere diepte uit komklei bestonden. Door na het ploegen een egalisatie uit te voeren, waarbij het lichte materiaal in de slenken werd geschoven, is een meer homogeen geheel verkregen. Overigens varieerde het slibgehalte van 20—35% bij een kalkgehalte van 10—15%. Het percentage afslibbaar van de bouwvoor bedroeg vóór de bewerking 55 à 60.

In de Brabantse Maaskant werd onder Geffen een perceel ter grootte van $1\frac{1}{2}$ ha voor $\frac{1}{3}$ gedeelte gediëpploegd en voor $\frac{1}{3}$ gedeelte gediëpspit. Het profiel bestond uit 50 à 60 cm komklei (67% afslibbaar) met daaronder zand. Door 10—20 cm zand uit de ondergrond door de zware komklei te mengen, wordt getracht een betere doorlatendheid van het profiel en een verlichting van de bouwvoor te verkrijgen. Het moeilijkste probleem is hier om bij het mechanisch werken de bouwvoor te behouden. Tot dusverre is dit probleem nog geenszins bevredigend opgelost.

Op het grondverbeteringsproefveld te Kerkwijk, dat in de winter 1951/1952 deels werd gediëpploegd, werden in 1953 haver en voederbieten verbouwd. Deze gewassen hebben een goede oogst opgebracht.

Ir L. J. A. DE JONGE,
Algemeen Secretaris.

TIEL, 6 April 1954.

Algemeen Secretariaat: Hoogeinde 2, Tiel, tel. 03440-3550.

Foto's: Wim K. Steffen — De Steeg (Gld).